

«ТАСЛИҚ МЕКУНАМ»
Директори Институти таърих,
бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба
номи А. Дониши АМИТ,
профессор *Убайдулло Н. К.*
аз «17» _____ соли 2021

ХУЛОСАИ

Шуъбаи таърихи қадим, асрҳои миёна ва нави Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши АМИТ

Диссертатсияи Мирзоев Шуҳрат Чумъамуродович дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихӣ нимаи дуюми асри XIV-ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D020303 - таърихнигорӣ, манбаъшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ дар Шуъбаи таърихи қадим, асрҳои миёна ва нави Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониш иҷро шудааст.

Дар давраи омодагии диссертатсия Мирзоев Шуҳрат Чумъамуродович дар зинаи таҳсилоти докторанти фалсафа (PhD) дар соҳаи таърихи Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши АМИТ солҳои 2019-2022 таҳсил намудааст.

Роҳбари илмӣ – доктори илмҳои таърих, профессор, мудир Шуъбаи таърихи қадим, асрҳои миёна ва нави Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши АМИТ Камолов Ҳамзахон Шарифович.

Аз муҳокимаи рисола дар ҷаласаи Шуъбаи таърихи қадим, асрҳои миёна ва нави Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониш аз 07 декабри соли 2021, протоколи №8 хулосаи зерин ҳосил гардид:

1. **Баҳо ба рисолаи докторанти фалсафа (PhD).** Таҳқиқот ба таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихӣ нимаи дуюми асри XIV-ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ бахшида шудааст. Дар рисола ҳаводиси сиёсии ба сари қудрат расидани Темурланг ва лашкаркашиҳои ӯро, ки дар «Зафарнома»-и Низомиддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ инъикос ёфтаанд, баррасӣ мешавад.

Муаллиф мубрам будани рисола ро чунин асоснок месозад, ки кадимтарин рисолаи маҷмӯе, ки дар он муборизаҳои Темурланг барои ба кудрати сиёсӣ расидан инъикоси худро ёфта ва ба дастури Темурланг навишта шуда, мавриди қабули он гаштааст, ин асари Низомуддини Шомӣ «Зафарнома» ҳаст, ки ҳаводиси салтанати Темурлангро то соли 1404 дар бар мегирад. Рисолаи дигари таърихӣ «Зиндагии шигифтовари Темур» мебошад, ки ба қалами Ибни Арабшоҳ мутааллиқ буда, вақоеи таърихӣ аҳди Темурлангро фаро мегирад ва муаллиф шоҳиди бевоситаи воқеаҳои таърихӣ то замони марги Темурланг мебошад.

Низомуддини Шомӣ бо ҳусни тавачҷуҳ ба аъмоли Темурланг дар усули идораи давлат ва лашкаркашиҳову ғорату валангор кардани дигар кишварҳо менигарад ва онҳоро дар шумори тадобири дурусти давлатдорӣ ӯ медонад. Ибни Арабшоҳ бошад, дар баёни вақоеи таърихӣ ин замон хоҷири касеро надида, дар сабти хунрезихо, вайронгарихо ва ғоратгарихои Темурланг комилан дасти боз дорад. Аз ин рӯ, муаллиф кӯшидааст, ки баррасии татбиқи ҳаводиси таърихӣ нимаи дуоми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросонро дар асоси рисолаҳои Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ мавриди таҳқиқ қарор дода, дар ин самт ба дигар манбаҳои хаттии дасти аввал муроҷиат намояд. Рисола бо услуби илмӣ навишта шуда, ҳамчун таҳқиқоти мустақилонаи докторанти фалсафа (PhD) дар соҳаи таърих ба ҳисоб меравад. Дар он мақсад ва вазифаҳои илмӣ иҷро, пешниҳод ва хулосаҳо асоснок шудаанд.

2. Иштироки шахсии унвонҷӯӣ дар гирифтани натиҷаҳо, ки дар диссертатсия пешниҳод кардааст. Диссертатсия натиҷаи таҳқиқоти шахсии докторанти фалсафа (PhD) ба ҳисоб рафта, андешаҳои илмӣ, кокарди назариявӣ методологӣ аз ҷониби муаллиф мустақилона баён ва иҷро шуда, дар он асос ва натиҷаи таҳқиқот инъикос ёфтаанд.

3. Дарҷаи таҳқиқоти анҷомдодашуда. Барои анҷоми таҳқиқоти диссертатсионӣ муаллиф аз усулҳои муҳими таҳқиқотӣ, аз ҷумла аз усули объективияти илмӣ – ҳамчун яке аз дастурҳои асосии илмҳои муосири таърихӣ ва таърихнигорӣ қор гирифтааст. Ба сифати асоси методологии таҳқиқот маҷмӯи усулҳои, чун муқоисавӣ-таърихӣ, назариявӣ-муқоисавӣ, таърихияти илмӣ, масъалагузорӣ –солномавӣ, инчунин усулҳои таҳлили иҷтимоӣ – таърихӣ қарор ёфтаанд.

Дар асоси усули муқоисавӣ-таърихӣ масоили таърихӣ дар рисолаи «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ бо «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ ва дигар сарчашмаҳои таърихӣ, хусусиятҳо ва сабки баёни рисолаҳо ва ғайраҳо баррасӣ шудааст.

Мақсади таҳқиқот. Мақсади асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ аз он иборат аст, ки муаллиф дар асоси муқоисаи сарчашмаҳои таърихӣ “Зафарнома”-и Низомуддини Шомӣ ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур”-и Ибни Арабшоҳ ҳодисаҳои таърихӣ нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросонро мавриди таҳқиқ ва баррасӣ қарор дода, дурустии инъикоси воқеаҳо дар рисолаҳои зикршуда мушаххас ва ҷойгоҳи онҳо дар байни дигар сарчашмаҳои таърихӣ нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV муайян карда, маълумотҳои тоза дарёфтшударо ба доираҳои илмӣ ворид намояд.

Барои расидан ба ин ҳадафҳо муаллифи рисола иҷрои вазифаҳои зеринро зарур мешуморад:

-дар асоси “Зафарнома” ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур” ва дигар осори таърихӣ ва илмӣ муайян намудани зиндагиномаи Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ;

-таҳлили сохтор ва муайян намудани муҳтавои бобҳои таърихӣ “Зафарнома”-и Низомуддини Шомӣ ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур”-и Ибни Арабшоҳ;

-таҳлили муқоисавии ахбори Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ оид ба авзои сиёсии Мовароуннаҳру Хуросони нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV;

-бардоштҳо аз лашкаркашиҳои Темурланг дар “Зафарнома” ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур”;

-муайян намудани хусусиятҳои фарқкунандаи тасвири воқеаҳои таърихӣ дар рисолаҳои Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ;

-мушаххас намудани тафовутҳои тасвири шахсияти Темурланг аз ҷониби Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ ва дигар таърихнависони нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV.

Бо дарназардошти мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот сохтори диссертатсия муайян гардидааст, ки имкон медиҳад, то мафҳум, мазмун ва дигар паҳлӯҳои мавзӯи интиҳобгардида мушаххас шаванд.

Навигарӣҳои илмӣ таҳқиқот. Навигарӣҳои илмӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ аз ҷониби муаллиф дар он зоҳир мегардад, ки бори нахуст ба доираҳои илмӣ таҳқиқоти диссертатсионие пешниҳод мегардад, ки он ба таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихӣ нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар “Зафарнома”-и Низомуддини Шомӣ ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур”-и Ибни Арабшоҳ бахшида шудааст. Навоварӣҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ҳамчунин дар нуқоти зерин баён мегардад:

- дар асоси маълумоти рисолаҳои “Зафарнома” ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур” зиндагиномаи Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ баён шуданд;

- сохтор ва муҳтавои бобҳои “Зафарнома” ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур” муайян гардиданд;

-ахбори Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ оид ба вазъи сиёсии Мовароуннаҳру Хуросони нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV мавриди таҳлили муқоисавӣ қарор ёфтанд;

-лашкаркашиҳои Темурланг аз рӯи ахбори “Зафарнома” ва “Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур” баррасӣ гардиданд;

-хусусиятҳои фарқкунандаи тасвири воқеаҳои таърихӣ дар рисолаҳои Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ муайян шуданд;

-тафовутҳои тасвири шахсияти Темурланг аз ҷониби Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ ва дигар таърихнависони нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV мушаххас гардиданд.

Моҳияти таҳқиқоти илмию назариявӣ. Натиҷаҳои бадастомада аз таҳқиқот метавонанд таърихи халқи тоҷикро дар нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон ва Эрон пурра намуда, дар қорҳои илмӣ – таҳқиқотии муҳаққиқон ва муаррихон оид ба инъикоси ҳодисаҳои таърихӣ нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон маълумоти иловагӣ пешниҳод намоянд. Мазмуни асосӣ, хулосаҳо ва маводи санадии диссертатсияро метавон зимни таълифи асарҳои маҷмӯӣ роҷеъ ба таърихи сиёсии халқи тоҷик дар нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV, таълифи монографияҳо, ҳангоми гузаронидани курсҳои лексионӣ ва махсус аз ҷанҳои “Таърихи халқи тоҷик” ва “Таърихи асрҳои миёна” истифода намуд.

Маводҳои дар диссертатсия овардашуда барои дарки воқеии масъалаҳои мубрами ҳаёти сиёсии Мовароуннаҳру Хуросон дар нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV имконият медиҳанд. Хулосаҳо ва тавсияҳои диссертатсия барои ҳалли баъзе масъалаҳои илмӣ ҳодисаҳои таърихӣ асрҳои дарназардошташуда муфиданд.

Алоқамандии мавзӯи рисолаи илмӣ бо интиҳоби ихтисос. Диссертатсияи Мирзоев Шухрат Ҷумъамуродович «Таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихӣ нимаи дуюми асри XIV-ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D020303 - таърихнигорӣ, манбаъшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ иҷро гардида, ба талаботи Низомномаи намунавии ҚОА-и назди Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба навиштани диссертатсияҳои номзадӣ мувофиқат менамояд.

Пуррагии маълумоти рисолаи илмӣ дар маводҳои нашршуда таҷассум ёфтааст. Натиҷаҳои асосии корҳои таҳқиқотӣ дар диссертатсияи мазкур ҷамъбаст шудаанд. Қисмҳои алоҳидаи кори таҳқиқотӣ дар мақолаҳои илмие, ки солҳои 2019 -2022 навишта шуда, аз ҷоп баромаданд, инъикос ёфтаанд.

Ҳолатҳои асосҳои таҳқиқоти анҷомдодашуда дар маърузаву маводҳои конференсия ва 4 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои, ки аз тарафи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф шудаанд, ба нашр расидаанд. Дар ин мақолаҳо андеша ва таҳлилҳои илмии муаллиф роҷеъ ба ҳодисаҳои таърихӣ нимаи дууми асри XIV- ибтидои асри XV-и Мовароуннахру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомиддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ нишон дода шудаанд:

[1-М]. Мирзоев Ш. «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ маъхазии муҳими таърихӣ нимаи дууми асри XIV ва ибтидои асри XV//Муаррих. №4 (20), 2019.- С.186-195

[2-М]. Мирзоев Ш. Инъикоси лашкаркашиҳои Темурланг ба Хоразм дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ// Муаррих. №3 (23) 2020.-С 79-86

[3-М]. Мирзоев Ш. Тасвири шахсияти Темурланг дар «Зиндагии шигифтовари Темур»-и Ибни Арабшоҳ//Муаррих. №4 (24) 2020.-С 49-58 .

[4-М]. Мирзоев Ш. Таърихи ба сари ҳокимият омадани Темурланг тибқи ахбори Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ//Муаррих.№4 (28) 2021.- С.62-72.

Ҷаласаи Шӯъбаи таърихи қадим, асрҳои миёна ва нави Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши АМИТ қарор мекунад:

1. Диссертатсияи докторанти фалсафа (PhD) Мирзоев Шухрат Ҷумъамуродович дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихӣ нимаи дууми асри XIV-ибтидои асри XV-и Мовароуннахру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) аз рӯйи ихтисоси 6D020303 - таърихнигорӣ, манбаъшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ ҳамчун кори илмӣ-тахассусӣ иҷро гардида, ба талаботи нишондиҳандаҳои Низомномаи КОА оид ба дарёфти дараҷаи илмӣ ҷавобгӯ мебошад.

2. Диссертатсияи Мирзоев Шухрат Ҷумъамуродович дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии воқеаҳои таърихӣ нимаи дууми асри XIV-ибтидои

асри XV-и Мовароуннахру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) аз рӯйи ихтисоси 6D020303 - таърихнигорӣ, манбаъшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ барои ҳимоя пешниҳод карда шавад.

Хулосаи мазкур дар ҷаласаи Шуъбаи таърихи қадим, асрҳои миёна ва нави Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши АМИТ қабул гардид.

Дар ҷаласа 15 нафар иштирок намуданд.

Натиҷаи овоздиҳӣ:

«Тарафдор» - 15 нафар;

«Зид» - нест;

«Бетараф» - нест.

Қарор яқдилона қабул карда шуд.

Протоколи №8 аз 07 декабри соли 2021.

**Сарҳодими илмии Шуъбаи таърихи қадим, асрҳои миёна
ва нави Институти таърих, бостоншиносӣ ва
мардумшиносии ба номи А. Дониш,
доктори илмҳои таърих, профессор,
узви вобастаи АМИТ**

Ҳ. Пирумшоев

Имзои доктори илмҳои таърих, профессор, узви вобастаи АМИТ
Ҳ.Пирумшоевро тасдиқ мекунам

Мудири шуъбаи кадрҳо

Г. Файзуллоева